

Касян М.В., слухач 6-го курсу Кіровоградського відділення Навчально-наукового інституту заочного навчання Національної академії внутрішніх справ

ШАХРАЙСТВА У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СФЕРІ - ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ КРАЇНИ

Питання боротьби зі злочинністю в сфері економіки, у тому числі із різного роду шахрайськими діями стають усе більш актуальними. Шахрайство набуває все більших масштабів і проявляється у все нових формах. Якщо раніше переважало шахрайство з використанням різних предметів (карт, наперстків, грошових ляльок), так назване “вуличне шахрайство”, дрібне шахрайство, що виражалось в обмані при обіцянці доставити річ, за яку отриманий аванс, виконати роботи тощо, при цьому ставка злочинців робилася на зайву довірливість, азартність громадян, (матеріальний збиток, який наносився даними злочинами був порівняно невеликий), то тепер набуло поширення так називане шахрайство “білих комірців”, суб’єктами вчинення даного роду злочинів усе частіше стають керівники та посадові особи фінансово-кредитних установ (далі - ФКУ). Збитки, що заподіюються такими злочинами обчислюються десятками та сотнями мільйонів гривень. З огляду на тенденцію росту кількості розкрадань здійснених шляхом шахрайства, можна стверджувати, що боротьба з такого роду злочинами є одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів країни.

На сучасному етапі розвитку економіки країни та у зв’язку з помітним погіршенням становища ФКУ, а також реальною підірваністю грошового обігу в якості грошових замінників використовується цілий спектр фінансових, у тому числі незаконно введених інструментів розрахунку, а саме: векселі, акції, облігації, квитанції, депозитарні розписки, що оформляються для розрахунків у якості цінних паперів тощо. Надзвичайна небезпека цієї ситуації полягає в тому, що застосування сурогатів грошей, а також триваюча доларизація економіки, фактично вже створили рівнобіжну грошову систему тіньової економіки, що: а) не сплачує податки до Державного бюджету України; б) не схильна до державного контролю та регулювання; в) є живильним середовищем для діяльності організованих злочинних груп [1, с. 20].

На сьогодні вітчизняні ФКУ знаходяться в доволі складних умовах, оскільки на їх діяльності вкрай негативно позначаються кризові явища в економіці, на фінансовому ринку, у грошовому обігу, у фінансово-кредитному обслуговуванні як підприємств усіх форм власності, так і населення держави. Триває активний пошук можливих шляхів виходу країни з економічної та фінансової кризи, що триває. При цьому неймовірні труднощі, що випали на долю фінансово-кредитної системи, потенційно збільшуються надзвичайно небезпечними загрозами її фінансовим ресурсам з боку організованих груп та злочинних організацій.

Злочинність динамічна та пристосовується до ринкових відносин. За прогнозами провідних експертів даної галузі, очікується значне зростання таких злочинів як: шахрайств із кредитними (пластиковими) картками, незаконною емісією цінних паперів тощо. Також необхідно враховувати, що за приблизними підрахунками експертів латентність окремих видів злочинів у фінансово-кредитній сфері складає майже 60 %. Тобто відсоток звернень керівників вищезазначених установ у випадках вчинення фінансово-кредитних злочинів до правоохоронних органів - складає усього 40 % у порівнянні з тим, що відбувається насправді. Від неповернення кредитів та вчинення інших злочинів у цій сфері, незахищені належним способом ФКУ втрачають значні суми, внаслідок чого останні стають “банкрутами”, а працівники “примикають” до групи безробітних нашої країни.

Такий стан справ у цій сфері теоретично може бути наслідком впливу наступних чинників: навмисне і ненавмисне перекручування інформації, наданої вищому керівництву ФКУ та її власникам; невиконання або перекручене виконання наказів керівництва ФКУ; використання менеджерами ресурсів ФКУ у своїх цілях; перевищення і зловживання посадовими повноваженнями; операції з незаконними прибутками (відмивання грошових коштів); порушення правил діяльності на фінансових ринках; виникнення конфліктів інтересів між менеджерами та клієнтами ФКУ; проведення операцій, що наносять прямі або непрямі збитки ФКУ; проведення операцій, що несуть невиправданий ризик.

Слід зазначити, що шахрайство є самим поширеним видом злочинів - досить ввійти в довіру ФКУ з метою переконати, що ти серйозний потенціальний клієнт та представляєш інтереси промислових чи фінансових структур та готовий до довготривалого співробітництва. Шахрайство здійснюється під виглядом справжньої кредитної угоди, злочинці збирають інформацію, що дозволяє їм видати себе за досвідчених підприємців, які неодноразово одержували і повертали кредити. У зв'язку з цим злочинці спочатку вивчають кредитну політику ФКУ; організаційні і технологічні особливості висновку кредитного договору та порядок видачі кредиту; виявляють працівників ФКУ, що приймають рішення про видачу кредиту, і намагаються з ними встановити особисті контакти [2, с. 99].

Враховуючи вищевикладене та з метою зниження рівня негативних тенденцій, що мають місце у фінансово-кредитній сфері, а також зменшення кількості протиправних посягань у зазначеній галузі, можна запропонувати такі загальні пропозиції: а) встановити пряму відповідальність засновників, пайовиків та рад директорів ФКУ за результати фінансової діяльності останніх; б) посилити контроль за фінансовим становищем і діловою репутацією засновників і пайовиків ФКУ; в) підвищити вимоги до професійного рівня, ділової репутації та стажу роботи на керівних посадах у ФКУ до претендентів на такі посади; г) скоротити питому вагу ФКУ, що відносяться до закритих форм власності; д) паралельно з коригуванням грошово-кредитної і фінансової політики у напрямку заохочення інвестицій та стимулювання вітчизняних товаровиробників в адміністративному порядку зобов'язати ФКУ спрямовувати фіксовану частку активів у реальний сектор економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іногамова-Хегай Л. Удосконалення кримінально-правових норм про економічні злочини / Л. Іногамова-Хегай // Кримінальне право. - 2004. - № 1. - С. 17-22.
2. Амінов Д.І. Злочинність у кредитно-банківській сфері / Д.І. Амінов, В.П. Ревін. - М.: Норма- Инфра, 2005. - 290 с.